

ਕਿਰਤ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਾਦੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਿੰਘ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਪੁਰਾ, ਪਾਣੀਪਤ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ " ਖਾਦੀ ਆਸ਼ਰਮ, ਪਾਣੀਪਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸਹੀ ਸਰਕਾਰ" ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"ਮੈਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਤਰ ਨੰ. KKS/70(2), ਮਿਤੀ 24 ਜਨਵਰੀ, 1970, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਪੱਤਰ ਇਸਦੇ ਐਨਕਲੇਜ਼ਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ, ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।"

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(13) ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਖਾਦੀ ਆਸ਼ਰਮ, ਪਾਣੀਪਤ, ਜੋ ਕਿ 1860 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਗਰਾਂਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਾਦੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਉਦਯੋਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, 1956 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ, ਨਾ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ" ਧਾਰਾ 2(a)(i) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। 1947 ਐਕਟ ਦੀ 2(a)(ii)। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ

ਫੁਟਕਲ ਸਿਵਲ

ਆਰਐਸ ਨਰੂਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਰਾਜ ਤੁਲੀ ਜੇ.ਜੇ.

ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਰੂਪਾ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਆਦਿ.,- ਉੱਤਰਦਾਤਾ,

1973 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂ ਨੰਬਰ 2020

3 ਅਪ੍ਰੈਲ 1974 ਈ.

ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ ਐਕਟ (1973 ਦਾ ਐਕਸ) — ਸੈਕਸ਼ਨ 15—ਪੰਜਾਬ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ (1953 ਦਾ X)—ਸੈਕਸ਼ਨ 18— ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950) —ਆਰਟੀਕਲ 14, 19, 31(2), 31-ਏ , 39(a) ਅਤੇ 39(b) — ਸੈਕਸ਼ਨ 15(1) ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ

ਆਪਣੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਮਕਾਨ-ਮਾਲਕ ਨੂੰ—ਕੀ ਉਹ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ— ਧਾਰਾ 31 - ਏ ਵਿੱਚ "ਆਰਟੀਕਲ 31" ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ —ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ 31 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ - ਧਾਰਾ¹⁸, ਪੰਜਾਬ ਜ਼ਮੀਨੀ ਕਾਰਜਕਾਲ ਐਕਟ, 1953 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 15, ਪੰਜਾਬ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1973 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ - ਕੀ "ਲਾਜ਼ਮੀ ਐਕਵਾਇਰ" ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 31(2)- ਧਾਰਾ 15, ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ ਐਕਟ 1973— ਕੀ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ— ਧਾਰਾ 15 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ— ਅਦਾਲਤਾਂ— ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ

— ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1973 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਂਡਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953 ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਕੈਸ਼ਨ— ਸੈਕਸ਼ਨ 15(1), 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਘਟਾਈ ਕੀਮਤ --ਕੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ-ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਖੇਤਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ—ਕਿਰਾਏਦਾਰ—ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ— ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 39(ਬੀ) ਅਤੇ 39(ਸੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ — ਅਦਾਲਤਾਂ—ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤੱਕ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਘੱਟ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਤੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ "ਜਾਇਦਾਦ" ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ "ਅਧਿਕਾਰ" ਨੂੰ ਸੋਧਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਧਾਰਾ 31-ਏ (i) (ਏ) ਦੇ ਅੰਦਰ "ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ "ਅਧਿਕਾਰ" ਦੇ ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹਿੱਸੇ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਧਾਰਾ 15(1) ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 31 .

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ (i) ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (a) ਤੋਂ (e) ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਵਿਸ਼ਾ; ਅਤੇ (ii) ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 31-ਏ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 31 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 31 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

Shri Shanti Swarupa v. The State of P ' unjab, etc. (Narula, C.J.)

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 19 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਘੇਰਾ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ (1) ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, - ਧਾਰਾ (2) ਸਿਰਫ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2-ਏ) ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾ ਤਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ " ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ"।

' ਤੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ, ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ (1) (ਏ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਨੁਛੇਦ 14, 19 ਜਾਂ 31 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਜਾਂ ਖੋਹਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਹਿਮਤੀ

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 1.5 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਭਰਮ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1973 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953 ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਦੋ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

1973 ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ. ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਘਟਾਏ ਗਏ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਪਿਛਾਖੜੀ ਹਨ ਕਿ ਉਹ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਰਾਖਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਗਿਆਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਅਨੁਮਤੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 39 (ਬੀ) ਅਤੇ 39 (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਰਡਾਂ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਛੇਦ 14, 19 ਜਾਂ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹਟਾਉਣਾ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 31 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਏ.

226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ . ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਮਪ੍ਰੂਡ ਐਕਟ, ਭਾਵ, 1973 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 10 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18(2) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 3 ਤੋਂ 15 ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਭਾਵ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕੀਮਤ ਦੀ ਅੰਸਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਮਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰ ਪਿੱਛਾ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਨਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (i) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ.

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਐਚ.ਐਲ ਸਰੀਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਐਮ.ਐਲ. ਸਰੀਨ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਅੰਬਾ, ਵਕੀਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਜਵਾਬਦਾਤਾ 1 ਅਤੇ 2 ਲਈ ਜੇ.ਐਸ ਵਾਸੂ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਐਸ.ਕੇ. ਸਿਆਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ।

ਐਮ.ਐਮ. ਪੁੰਛੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ 3 ਤੋਂ 9।

*

ਕੇਸੀ ਪੁਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ 10 ਤੋਂ 15।

ਨਿਰਣਾ

ਨਰੂਲਾ, ਜੇ.-ਪੰਜਾਬ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ (1973 ਦਾ 10) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1973 ਦਾ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਸੀਵਿਥਾਨਕਤਾ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਦਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ (ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਐਸ. 2020, 2182, 2574, 2825, 3033, 3046, 1973 ਦੇ 3906 ਅਤੇ 4036, ਅਤੇ 1974 ਦੇ 658 ਅਤੇ 659) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ :-

(i) ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਸਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ (1953 ਦਾ 10) (ਇੱਥੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1953 ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦਾ 90 ਗੁਣਾ ਜਾਂ ਰੁ. 500 ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ (ਜੇ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ) ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14, 19 ਅਤੇ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ;

(ii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਰੋਕ ■ 's ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਇਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ; ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ *® ਦੀ * ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਮੂਲ ਅਨੁਰੂਪ, ਧਾਰਾ ਦੇ ਬਦਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 31 (2) ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸੀਵਿਥਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। 1951 ਵਿੱਚ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ ਵਿੱਚ “ਆਰਟੀਕਲ 31” ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਉਸ “ਆਰਟੀਕਲ 31” ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ■^ ਸੀਵਿਥਾਨ ਵਿੱਚ ਸੀ '•; • *' ■ (ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1951;

(iii) ਪਰਮ ਪਵਿੱਤਰ ਕੇਸ਼ਵਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਸੁਪਰੀਮਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1), (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਸ਼ਵਾਨੰਦ ਦੇ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 13 ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੈਸਲਾ ਰਕਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31(2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਪੱਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਜਾਂ ਤਾਂ ਭਰਮ ਹੈ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ;

ਆਈ

- (iv) 500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦੇ 90 ਗੁਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰਕਮ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਿਨੰਤ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਮ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 'ਤੇ ਇੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31(2) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ;
- (v) ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੀਮਾ 200 ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ (ਜੋ ਕਿ 500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੈ) ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ;
- (vi) ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭੂਮੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਪਿਛਾਖੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਕੰਪਨੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ; ਅਤੇ
- (vii) ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਪੜ੍ਹੋ

(1) ਏਆਈਆਰ 1973 ਐਸਸੀ 1461. ~

1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿਸਬਲ ਖੇਤਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(2) ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨੌਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੰਧਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ-ਜਵਾਬਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਖੇਤਰ- ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(3) ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਸਨ। ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਰਾਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁਨ ਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਲੇਵੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਰਾਜ ਬਣਾਇਆ। ਪੈਪਸੂ ਟੈਨੈਸੀ ਐਂਡ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਲੈਂਡਜ਼ ਐਕਟ (ਇੱਥੋਂ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਪੈਪਸੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 4 ਮਾਰਚ, 1955 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਕੀਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਅੰਤਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੇ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀਡਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਸਰਪਲੱਸ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਇਹ ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ) ਅਤੇ ਸਰਪਲੱਸ ਖੇਤਰ (ਭਾਵੇਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ) ਉੱਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਕੀਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤਰ) ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੀ; ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹੇ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। -ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਦੇ ਈ. ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਜਿਸਦੀ ਕੁੱਲ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਪਰਮਿਟ ਸੀਬਲ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9(1) (i) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਨੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜ਼ਮੀਨਦਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਹਾਇਕ - ਟੈਂਟ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁੱਲ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਔਸਤ ਹੋਣਾ ਸੀ। 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਜਾਂ ਛੇ-ਮਾਸਿਕ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਖਰੀਦ 'ਤੇ- ਕੀਮਤ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ (ਅਤੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ)। ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਨਦਾਰ ਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 23 ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 26 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 22 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਧਾਰਾ 26 (1) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਦੇ: -

“ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ- ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲੀਏ (ਦਰਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰਾਂ ਸਮੇਤ) ਦੇ ਨੌਬੇ ਗੁਣਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।) ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਜਾਂ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ, ਜੋ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਅਤੇ (3) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਗਈ ਮੁੜ-ਮੁਕੰਮਲ ਜ਼ਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ , ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਬੋਝਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ 1973 ਦਾ ਐਕਟ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1973 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ * ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, 1953 ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨ, ਭਾਵ, ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953 ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੂਮੀ ਐਕਟ, 1955, ਲਾਗੂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953, ਰਾਜ ਦੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ 1 ਨਵੰਬਰ, 1956 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪੈਪਸੂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਕਾਨੂੰਨ, 1955, ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਉਹ ਖੇਤਰ ਜੋ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਐਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ' ਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਐਕਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ.

ਦੂਜਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਮਤੀਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਨੁਮਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੂਨਿਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੁਝ ਛੋਟਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਤੀਸਰਾ ਸਰਪਲੱਸ ਜ਼ਮੀਨ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ।

ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪੈਪਸੂ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਅਤੇ 1953 ਐਕਟ ਨੂੰ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪੈਪਸੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (x) ਅਤੇ (xii) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਰਪਲੱਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ, ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ

ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਪੈਪਸੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਭੂਮੀ-ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਲਈ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਰਕਮ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 10(1) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: -

- (i)(1) ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਹੈਕਟੇਅਰ ਲਈ, 12 ਗੁਣਾ ਉਚਿਤ ਕਿਰਾਏ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਅਧੀਨ";
- (ii) ਅਗਲੀ ਤਿੰਨ ਹੈਕਟੇਅਰ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸੱਤ ਹੁੰ ਡਰੇਡ ਅਤੇ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੌਂ ਗੁਣਾ ਉਚਿਤ ਕਿਰਾਇਆ; ਅਤੇ
- (iii) ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਛੇ ਗੁਣਾ ਉਚਿਤ ਕਿਰਾਇਆ।

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

(5) 1973 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਗਲਾ ਢੁਕਵਾਂ ਉਪਬੰਧ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: --

“(1) ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਜਾਂ ਪੈਪਸੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਸਨ:

ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਹੱਈਆ: -

- (i) ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ (ਦਰਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰਾਂ ਸਮੇਤ) ਦੇ ਨੱਬੇ ਗੁਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ, ਜੋ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ
- (ii) ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ।

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

- (2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ .
- (3) ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਜਾਂ ਛਿਮਾਹੀ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।
- (4) ਸਮੁੱਚੀ ਰਕਮ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ , ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ/ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ, 1887 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਪਾਓ।
- (5) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਡਿਫਾਲਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ, ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਆ ਦੇ ਬਕਾਏ ਵਜੋਂ ਵਸੂਲੀ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ।
- (6) ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਗਿਰਵੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ , ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੋਝ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਦੀ ਰਕਮ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਚਾਰਜ ਹੋਵੇਗੀ।
- (7) ਸੈਕਸ਼ਨ 28 ਜੋ ਕਿ 1953 ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਚਤ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ:-

“(1) ਪੰਜਾਬ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਊਰਸ ਐਕਟ, 1953, ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਟੈਨੈਸੀ ਐਂਡ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਲੈਂਡਜ਼ ਐਕਟ, 1955 ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ: -

(i) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਰਪਲੱਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਨਿਯਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ , ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਰਾਜ I ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਇਸ ਐਕਟ;

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ, ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੀਬਿਤ ਕੇਸ ਪੈਪਸੂ ਲੈਂਡ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਰਪਲੱਸ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ;

(ii) ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਸਹਿਣੀ ਪਈ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼;

(iii) ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਉਪਾਅ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਉਪਾਅ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਪਿਤ, ਜਾਰੀ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਐਕਟ।”

(7) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਧਾਨਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ 1973 ਐਕਟ- ਨੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਦੇ 26(1), ਅਤੇ 1953 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਔਸਤ। ਇਹ ਉਹ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ, ਹਰੇਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਹੁਣ ਪੜਾਅ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਗਰਾਊਂਡ ਨੰ (i)

(8) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਪਬੰਧ, ਪਹਿਲਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।, ਤਾਂ ਕਿ - ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

“31-A(1) ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ:

(a) ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪੱਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੋਧਣਾ, ਜਾਂ

(b) ਨੂੰ (e) .....

ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੇਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ 14, ਆਰਟੀਕਲ 19 ਜਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 31 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ.....

ਅੱਗੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ.....

(2) ਇਸ ਲੇਖ-(a) ਸਮੀਕਰਨ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਦਾ, ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਸਮੀਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਸਥਾਨਕ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਸ਼ਾਮਿਲ-

(1) ਅਤੇ (ii).....

(111) ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ, ਜੰਗਲੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਚਰਾਗਾਹ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ

ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਢਾਂਚੇ ;

(ਬੀ) ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 'ਅਧਿਕਾਰ' ਦੀ ਸਮੀਕਰਨ, ਕਿਸੇ ਮਾਲਕ, ਉਪ-ਪ੍ਰਾਪ ਰਾਇਟਰ, ਅੰਡਰ-ਪ੍ਰੋਪਰਾਈਟਰ, ਕਾਰਜਕਾਲ ਧਾਰਕ, ਰਾਇਤ, ਅੰਡਰ-ਰਾਇਤ ਜਾਂ

ਹੋਰ ਵਿਚੋਲੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ।"

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਪੀ ਭੰਡਾਰੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਉਪਬੰਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਉਸ ਚਰਿੱਤਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਈ ਉਸਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ-

ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਬਨਾਮ *ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ* (2) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(4) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ 'ਪਰਿਵਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਐਕਟ, ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਨੁਮਤੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਬਰਕਰਾਰਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਸੀਵਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (2) (*ਸੁਪਰਾ*) ਵਿਚ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ, ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਖਾਸ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲਓ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਧਾਰਾ 14, 19 ਜਾਂ 31 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(9) ਅਸੀਂ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼੍ਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ਗਈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦਾ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਦੀ ਸਿਰਫ ਕਮੀ ਦਾ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। *ਆਤਮਾ ਰਾਮ* ਬਨਾਮ *ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* (3) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1953 ਦੇ ਐਕਟ (1955 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ II ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ) ਦੇ *ਵਾਇਰਸਾਂ* 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 31 ਵਿੱਚ "ਜਾਇਦਾਦ" ਅਤੇ "ਅਧਿਕਾਰ" -A ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚੌੜੇ ਐਪਲੀਟਿਊਡ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਚੌੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਸਲ "ਅਧਿਕਾਰ" ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

(2) ILR 1974(1) Pb. & Hr. 575 (FB) = 1974 PLR 273।

(3) ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 519.

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਉਸਦੀ "ਜਾਇਦਾਦ" ਜਾਂ "ਹੋਲਡਿੰਗ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। 1953 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ: -

“ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੋਧਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14, 19 ਅਤੇ 31 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਅਖੌਤੀ ਐਕਟ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਾਂ ਕੀ ਉਸ ਨਾਲ ਬੇਲੋੜਾ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ com ਪੈਨਸ਼ਨ, ਜੋ ਕੋਈ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਰਮਪੂਰਣ ਸੀ ਜਾਂ, ਅਟੱਟ ਦਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਫੀ ਸੀ।”

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰੋਜ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 15 ਤੱਕ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ "ਅਧਿਕਾਰ" ਨੂੰ ਉਸਦੀ "ਜਾਇਦਾਦ" ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਹੈ, ਇਹ "ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 31-ਏ (ਏ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ "ਅਧਿਕਾਰ"। ਨਾ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਕਿ 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹਿੱਸੇ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਪ- 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦੀ। ਜੇਕਰ 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ ਦਾ ਮੂਲ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਸੁਧਾਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਵੀ ਉਸੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26(1) ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਮਾਪਦੰਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ। 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਤਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ

ILR ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ

(1976)1

— ਆਈ

ਅੱਖਰ ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 31 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਮਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫ਼ੋਟ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ.

ਗਰਾਊਂਡ ਨੰ. (ii)।

i

(10) ਫਿਰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ *ਜਦੋਂ LCArticleV31-A ਨੂੰ 1951 ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੀਕਰਨ "ਰਾਸ਼ੀ" ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ "com ਪੈਨਸ਼ਨ" ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ: -

“ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਚੱਲ ਜਾਂ ਅਚੱਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਜਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੰਪਤੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ, ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ - ਅਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।”

ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਚੌਥੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1955 ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਪੱਚੀਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1971, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਕਦੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ:

ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਵਰੂਪਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਆਦਿ (ਨਰੂਲਾ, ਸੀਜੇ) : _____ f

ਬਜ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 30 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਜਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।"

ਸ੍ਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉਹ 1951 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ (ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ) ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਿਛਾਖੜੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ 31 (ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ) 2). ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਸਮਝੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ: -

- (i) ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (a) ਤੋਂ (e) ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਿਤ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ
- (ii) ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

ਧਾਰਾ 31-ਏ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 31 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਕਲ 31 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 31-ਏ ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 19 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਛੇਦ* ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 1973 ਦਾ ਐਕਟ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (2) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘਟਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 19 ਅਤੇ 31. ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੀ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਵੀ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੀਖਿਆ (ਵਿੱਚ) ਤੋਂ (ਵੀ).

(11) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅਧੀਨਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1), ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੇਸਵਨਾਰਿਡਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। 1).(ਸੁਪਰਾ):-

V*

- (i) (ਸੀਕਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਏਆਈਆਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 1554 ਪੈਰਾ 422 'ਤੇ) "ਜੇ ਮੈਂ ਧਾਰਾ 31(2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਭਰਮ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰਕਮ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਸਿਰਫ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਮੀਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਵਾਜਬ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਸੰਸਦ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 368 ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਆਰਟੀਕਲ 31 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੱਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ: ਇੱਕ, ਸੰਪੱਤੀ ਇੱਕ ਵੈਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ; ਦੂਜਾ,

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ, ਤੀਸਰਾ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇੱਕ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮਨਮਾਨੀ, ਭਰਮ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਮੀਰ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਲਈ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ii) (ਸ਼ਿਲਟ ਅਤੇ ਗਰੇਵਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ.ਜੇ., ਪੈਰਾ 624 ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 1610 'ਤੇ) “ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2), ਜਿਵੇਂ ਕਿ 25 ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੁਆਰਾ ਬਦਲੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੁੱਲ ਤੱਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇਸਦੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ-

- (a) ਉਸ ਅਨੁਛੇਦ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਰਾਕਮਾ' ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕੁਝ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਰਕਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;
- (b) ਰਕਮ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;
- (c) ਰਕਮ ਨਾ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖੇ ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਆਰਬੀ, ਅਤੇ
- (d) ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਰਕਮ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਭਾਰ ਕਾਰਨ, ਉਪਰੋਕਤ (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਹੈ।

(iii) (ਹੇਗਡੇ ਅਤੇ ਮੁਖਰਜੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ. ਜੇ., ਪੈਰਾ 759 ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 1648 'ਤੇ) “(5) (ਏ). ਨਵੀਂ ਬਦਲੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 31(2) ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ-

- (i) ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਰਾਸ਼ੀ' ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
- (ii) ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ 'ਰਾਸ਼ੀ' 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ;
- (iii) ਨਿਸ਼ਚਿਤ 'ਰਾਕਮਾ' ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ; ਅਤੇ

(iv) ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਹੁਦਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, (5) (ਬੀ) ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ 'ਰਾਸ਼ੀ' ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹੀ ਭਰਮ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ- ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਮੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 'ਰਾਕਮਾ' ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

(iv) ਮੈਂ (ਜੇ. ਰੈੱਡੀ, ਜੇ. ਦੇ ਪੰਨਾ 11776 ਅਤੇ ਪੈਰਾ 1222 ਦੇ 1 ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ) “ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਕਿ 'ਮੁਆਵਜ਼ਾ' ਸ਼ਬਦ ਲਈ 'ਰਾਸ਼ੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਬਦ 'ਰਾਸ਼ੀ' ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਧਾਰਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ

ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਨਕਦ ਹੈ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਕਿ ਰਕਮ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਢੰਗ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪਹੁਦਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਰਮਪੂਰਣ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੰਨੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(v) (ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ., ਪੈਰਾ ਗ੍ਰਾਫ 2156 ਵਿਚ ਪੰਨਾ 2055 'ਤੇ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ) “25 ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਏ) ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਬੀ) ਵੈਧ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਏ) ਦੁਆਰਾ ਬਦਲੇ ਗਏ ਅਨੁਛੇਦ 31(2) ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਮੰਗ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਪੂਰੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਨਕਦੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੇਕਰ (i) ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਭਰਮਪੂਰਣ ਹੈ; ਜਾਂ (ii) ਜੇਕਰ ਰਾਸ਼ੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਰਕਮ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹਨ; ਜਾਂ (iii) ਜੇਕਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਮੰਗ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ (iv) ਜੇਕਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਮੰਗ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ' ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੋ 25 ਵੀਂ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 31 (2-ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਵਾਦ ਹੈ - ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 19(l)(f); ਜਾਂ (v) ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਰਸ਼ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਕਿ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੀ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਮਪੂਰਨ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਜਬ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਦੇਵੇਗੀ।

(12) ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਾਗੇਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤੀ ਗਲਤੀ ਹੈ; ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ। *ਕੇਸਵਾਨੰਦ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰ)* ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹਵਾਲੇ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਦੁੱਤੀ ਇਨਸੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹਮਲਾ,

19 ਜਾਂ 31. ਇਹ ਸਿਰਫ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਸੀਕਰੀ, ਸੀਜੇ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਾ ਹੈ—“ਜੇ ਮੈਂ ਆਰਟੀਕਲ 31(2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਾਂ -----”। ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀਕਰੀ, ਸੀਜੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 412 ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ (ਪੱਚੀਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1971 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ [ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 31 j ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਧਾਰਾ 31-ਏ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1951 ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਾ ਆਰਟੀਕਲ 31-ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ *ਕੇਸਵਾਨੰਦ ਦਾ ਮਾਮਲਾ* ਸਿਰਫ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਚੌਵੀਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1971 ਦੀ ਵੈਧਤਾ,

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ (ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 13 ਅਤੇ 368 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੋਧ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ)। , 25 ਵੀਂ ਸੋਧ ਐਕਟ [ਜਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 31(2) ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ, ਆਰਟੀਕਲ 31 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ (2B) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ 31-C] ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ (29 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, ਨਾ ਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਆਏ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਧਾਰਾ 368 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਧ ਨੇ ਧਾਰਾ 368 ਦੇ ਮੂਲ ਤੱਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਪੱਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੇਲੋੜਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 1952 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹੀ ਅਰਥ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ,

(13) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 31 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਰਟੀਕਲ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਉਣ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੀਮਤ , ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ, ਪਰ, ਇਹ ਵਾਂਝਾ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਘੇਰਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ (1) ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ (2) ਸਿਰਫ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ। 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਵਾਇਰ ਜਾਂ ਮੰਗੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਅਨੁਛੇਦ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2 ਏ) ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ , ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਪਤੀ ਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ 1953 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ" ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, (2) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(14) ਘਟਨਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 15jvi ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(1)(f) ਦੀ ਵੇਦੀ 'ਤੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚੇਗੀ (ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ) ਸੁਧਾਰ) ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਮਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਢਾਲ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (2 ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ - ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸਵਾਨੰਦ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ (2 ਬੀ) ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਐਲ) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਐਫ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਾ 31 ਦਾ ਧਾਰਾ 15 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਇਕ ਧਾਰਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। 19 J(1)(f) ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ "ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ" ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਦੇ ਕੇਸ (3) (ਸੁਪਰਾ)

ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (2) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਸਿਰਫ਼ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੋਧਦੀ ਹੈ

ਮਕਾਨ ਮਾਲਿਕ ਆਪਣੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚੇ।, ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31-A (1)(a) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਆਰਟੀਕਲ 14, 19 ਜਾਂ 31 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 1973 ਦਾ ਐਕਟ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (ਅਤੇ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 31 ਵੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੂਰੇ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਕੇਸ (3) (ਸੁਪਰਾ), ਕੁੰਜੁਕੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (4), ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰੇਅਨ ਸਿਲਕ ਐੱਮ.ਐੱਫ.ਜੀ. (ਡਬਲਯੂ.ਵੀ.ਜੀ.) ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਿਡ ਆਦਿ (5), ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (2) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਧਾਰਾ 15 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੈ। ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 31 ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਲਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

i >

(15) ਕੁੰਜੁਕੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੇਸ (4) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਕੇਰਲਾ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨ (1964 ਦਾ 1) (1969 ਦੇ ਐਕਟ 35 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ) ਦੇ ਕੁਝ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਾਇਰ ਇੱਕ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਕੇਰਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ, ਦੁਆ, ਜੇ., ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੋਧਣਾ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ.

(16) ਗਵਾਲੀਅਰ ਰੇਅਨ ਸਿਲਕ ਐਮਐਫਜੀ (ਡਬਲਯੂਵੀਜੀ) ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (5) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਕੇਰਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਫੋਰੈਸਟ (ਵੈਸਟਿੰਗ ਐਂਡ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ) ਐਕਟ (1971 ਦਾ 26) ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਜੈਨਮਾਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਬੋਝਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਏਆਈਆਰ 1972 ਐਸਸੀ 2097. ~~~

(5) ਏਆਈਆਰ 1973 ਐਸਸੀ 2734.

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14, 19(1)(f) ਅਤੇ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੰਗਲਾਤ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੋਰਲ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਰਲ ਐਕਟ ਨੇ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਜੇਨਮਮ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਾਭ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜੰਗਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਧਾਨਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕੋ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕੋਰਲ ਐਕਟ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਰਲ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਦੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। 14, 19 ਅਤੇ 31, ਅਤੇ .ਕਿ ਨਿਆਇਕ ਬਰੇਕ-ਇਨ, ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਖੇਤਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵੋਟਰ ਸਹੀ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਾਧਨ ਸੀ।

(17) ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਕੇਸ (ਸੁਧਾਰ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ। ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ (ਕਨੂੰਨ ਜਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਧਾਨਿਕ ਉਪਬੰਧ, ਜਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ(1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਕੀਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਕੇਸ, ਧਾਰਾ 15 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(18) ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਮੈਂ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ' ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਜਿੱਠਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ- ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ (ਅੰਕ ਨੰ. 4 ਅਤੇ v' ਤੇ) ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ 19(1)(f) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਮਾਪਦੰਡ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਲਗਭਗ 40 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ. ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 19 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 15 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਧਾਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਖਰੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ (ਪੰਜਾਬ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ, 1887 ਦੀ ਧਾਰਾ 4(10) ਦੇ ਤਹਿਤ): -

“(a) ਸਿੱਚਾਈ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਧੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੋਈ ਦਰ, ਅਤੇ

(ਬੀ) ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਕੋਈ ਰਕਮ, ਕਿਰਾਇਆ ਛੱਡਣ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਲਈ ਬਦਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ (ਸਰਚਾਰਜ) ਐਕਟ, 1954, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ (ਸਪੈਸ਼ਲ ਚਾਰਜਿਜ਼) ਐਕਟ, 1958 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ 'ਤੇ ਸਰਚੇਜ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਆ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਤੁਲੀ, ਜੇ., ਜਨਰਲ ਸਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਅਤੇ. ਇੱਕ ਹੋਰ v. ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (6)। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ 90 ਗੁਣਾ ਗੁਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰਚਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਦਰਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰ ਵੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(11) ਵਿੱਚ "ਦਰਾਂ ਸੁੱਕੇ ਉਪਕਰਾਂ" ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

(1) ਸਥਾਨਕ ਦਰ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬੋਰਡ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 33 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਾਭ ਜਾਂ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਫੀਸ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (i) ਤੋਂ (j) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬੋਰਡ ਐਕਟ ਦੇ 20;

<ii> ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਨਹਿਰ ਅਤੇ ਡਰੇਨੇਜ ਐਕਟ, 1873 ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ 'ਤੇ ਚਾਰਜਯੋਗ ਕੋਈ ਸਾਲਾਨਾ ਦਰ;

(iii) ਜ਼ੈਲਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਪਕਰ; ਅਤੇ

(6) 1969 PLR~84L

(iv) ਪਿੰਡ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਰਕਮ।

ਦੂਜਾ, ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1887 ਦੀ ਧਾਰਾ 48-ਏ, ਜੋ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅੰਸਤ ਧਨ ਮੁੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸਥਿਤ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਰੂਲਜ਼, 1929 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਰਕਮ (ਸਰਚਾਰਜ ਆਦਿ ਸਮੇਤ) ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਤੀਜਾ, ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੀ ਸਮਗਰੀ, ਜੋ ਕਿ 90 ਗੁਣਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਹੱਦ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ। 500 ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ 1955 ਤੋਂ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਸੀਵਿਯਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 18 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਬਾਕੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ 'ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ *ਜਨਰਲ ਸਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਚੌਥਾ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਣਵਰਤੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਕਮ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਵਸੂਲੀ ਯੋਗ ਰਕਮ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਅਤੇ 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦਾ ਹੈ। , ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਆਪਣੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਿਰਫ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨੌਂ ਅੰਕ ਹਨ। ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 10 ਅਤੇ 15 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਅਣਵਰਤੇ ਵਾਧੂ ਰਕਬੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਉਸ ਕੋਲ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੈ। 5,000 ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਦਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅੰਕ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨੌਂ ਅੰਕ।

{

ਦਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਕੋਲ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੈ- ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਲਗਭਗ ਅਜਿੱਤ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਰਫ 500 ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਅਣਵਰਤੇ ਸਰਪਲੱਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਰੇਅਨ ਸਿਲਕ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪੌਛੂ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਜੇਕਰ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਮਨਾਂਗਾ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਭਰਮ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦੇ ਤੀਜੇ, ਚੌਥੇ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ, ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਗਰਾਊਂਡ ਨੰ. (vi)

***«■ -ਟੀ.ਪੀ.

(19) 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਘਟੇ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਕਿ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 1974 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 659 ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ-ਜਵਾਬਦਾਰ (ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3) ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨੌਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹੇ ; 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਵਾਹਰ ਲਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਘਟਾਈ ਦਰ 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੋ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। , 1973, ਭਾਵ, 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਤੁਰੰਤ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ 24 ਮਾਰਚ, 1973 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1973 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਜ਼ਟ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1(3) ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਤਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-

ਧਾਰਾ (7)

ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ

ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ' ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ

ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ. "ਨਿਯੁਕਤ ਦਿਨ" ਦਾ ਮਤਲਬ

ਸੈਕਸ਼ਨ 3(1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ,

ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਚੌਵੀਵੇਂ ਦਿਨ; 1971. ਐਕਟ ਵਿੱਚ "ਨਿਯੁਕਤ * ਦਿਨ" ਸ਼ਬਦ ਕਈ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ

ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, 1973

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਾਰਾ 28 ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ

ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਅਧੀਨ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦੀ ਘਟਾਈ ਗਈ ਦਰ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉੱਚੀ

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਦਰ। 1953 ਦਾ ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। 1953 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ 1973 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਐਕਟ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਲਈ ਕਾਇਮ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਰੀਦ ਦਾ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਘਟੀ ਹੋਈ ਦਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 15(1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਨਵਾਂ ਦਰ ਲੰਬਿਤ ਦਰਖਾਸਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਨਵੀਂ ਦਰ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਪ੍ਰੋਸੀਡਰ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵੀ। ਜੇਕਰ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ / ਸਿਰਫ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 15(1) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ, 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ

ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1973 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (6) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸਰਪਲੱਸ 'ਤੇ ਵਸੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੋਂ ਕਿਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਲਾਕਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਇਸਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 28 ਇੱਕ ਕਲਿੰਚਰ ਹੈ। ਉਸ ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ 1953 ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 28 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 1973 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਜਾਂ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਖਰੀਦ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਵੀਂ ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 28 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ, 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ 28 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (iii) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ - 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਉਪਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਪਿਤ, ਜਾਰੀ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1973 ਐਕਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਧੀਨ

ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਉਪਾਅ "ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ" ਸਥਾਪਿਤ, ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। 1973 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ (ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਜਿਸ ਦਰ 'ਤੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ

1973 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ), ਸਿਰਫ ਦੋ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਅਰਥਾਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦ-ਕੀਮਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦਰ। ਮਾਲਕ 1973 ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਸੂਚੀ * ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਪੀ. ਭੰਡਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲਾ ਰੈੱਡਿਯਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਸਵਾਮੀ ਰੇਡਿਯਾਰ ਉਰਫ ਰਾਜਾ ਚਿਦੰਬਰਾ ਰੇਡਿਯਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (7) ਵਿੱਚ ਸੰਪੰਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (8) ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (9) ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਰਨਲ ਹਿਜ਼ ਹਾਈਨੈਸ ਰਾਜਾ ਸਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਬੰਸ ਬਹਾਦਰ, ਸ਼ਾਸਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ। (10) ਅਤੇ ਦੇਵ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਿ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਆਰਿਡ ਹੋਰ (11)। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਘਟਾਈ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਿਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ 1953 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੀਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜ਼ੋਖਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਪਿਛਾਖੜੀ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ' ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

-----“-----,-----ਜੋ

- (7) ਏਆਈਆਰ 1943 ਐਫਸੀ 24.
- (8) ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 655।
- (9) ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 703
- (10) ILR 1957 Pb. 1351
- (11) ILR 1973 (1) Pb. & Hr. 192

1973 ਐਕਟ ਜਿਸ ਦਾ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ 1973 ਤੱਕ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜ਼ਮੀਨ, ਨੰ. (vii)

(20) ਇਹ ਸ਼ੇਦਾਨ ਸਾਰੇ 2 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਲੱਭੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਖੇਤਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਨਗੀ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਪਿਛਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ <ਡੀ. ਕੇ. ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਐਚ.ਆਰ. ਸੋਢੀ, ਜੇ. ਜੇ.) ਤੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ (12) ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਆਗਿਆਯੋਗ ਖੇਤਰ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਮਤੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਅਨੁਮਤੀਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ (ਸੀ. ਜੀ. ਸੂਰੀ, ਜੇ.) ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ

(12) 1971 PLJ 766.

ਗੋਬਿੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (13) ਨੂੰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਿੱਢਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (14) ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਿੱਢਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (15) ਵਿੱਚ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਰਜੀਹੀ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੈਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।) . ਅਸੀਂ ਜੀ ਰਾਮ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਸੋਢੀ, ਜੇ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ-ਜਵਾਬਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ? ♦ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ-ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਨੁਮਤੀਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕੀਤੀ

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਦਰਖਾਸਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਮਤੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਖੇਤੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(21) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ 1973 ਦੇ ਸਿਵਲ ਰਿਟਸ 2182 ਅਤੇ 3033 ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੋਹਰੀ ਲਾਈ, ਅਸਲ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ (ਹੰਸ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਨੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਦੀ 1970 ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਥਿਤ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦੁਆਰਾ ਛੋਟੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਉੱਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਲੰਬਿਤ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਰਿੱਟ-ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨੁਕਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ■

(22) ਸ੍ਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਦਲੀਲ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੱਤ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 31-ਸੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੀਵਿਥਾਨਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, 1973 ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ I ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(13) 1971 PLJ 148

(14) 1969 ਦੇ ਸੀ.ਡਬਲਿਊ. ਨੰਬਰ 3008 ਨੇ 8 ਮਾਰਚ, 1971 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

(15) 1971 PLJ 782

ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 31 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣਾ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ, ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਧਾਰਾ 31-ਸੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਸੀਵਿਥਾਨਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਰਫ ਆਖਰੀ ਵਾਕ ਹੈ। c) ਆਰਟੀਕਲ 39 ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 31-ਸੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14, 19 ਜਾਂ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੰਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 31-ਸੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਸਵਾਨੰਦ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 39 (ਬੀ) ਅਤੇ 39 (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ। ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਸੀਵਿਥਾਨਕਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਛੇਦ 14, 19 ਜਾਂ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। 1973 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 39 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ

ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 1973 ਦਾ ਐਕਟ ਰਾਜ ਦੀ ਉਕਤ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਰੋਕ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ।

(23) ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਦਰਟਪੁਆਇੰਟ 1 ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ! ਇਸ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਾਰੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਐਕਟ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਨੁਮਤੀਯੋਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਖੇਤੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

T JLI, J. — (24) ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਉਪਯੋਗੀ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕੇ. ਐਸ. ਕੇ

Shri Shanti Swarupa v. The State of Punjab, etc. (Narula, C.J.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ